

TERVISEAMET

Kairi Sisask
Põllumajandus- ja Toiduamet
Kairi.Sisask@pta.agri.ee

Teie 09.12.2025

Meie 14.01.2026 nr 8-1/26/9921-2

Vastus PTA nõudekirjale seoses NETSi tõlgendamisega

Lugupeetud Kairi Sisask

Aitäh küsimuste eest nakkushaiguste suhtes tehtava tervisekontrolli nõuete kohta. Tänan kannatlikkuse ees. Esitan oma vastused Teie küsimustele allpool.

Teie küsimus millised „töö iseärasused“ peaksid olema, et tervisetõendi nõue oleks põhjendatud. Kas Terviseametil on selle kohta juhiseid või tõlgendusi?

Töö iseärasused, mis soodustavad nakkushaiguste levikut, on näiteks:

- Otsene kokkupuude toidu, joogivee või nende käitlemisvahenditega.
 - Töö toidu või joogivee käitlemisruumides (nt puhastajad).
 - Töökeskond, kus võib kergesti sattuda patogeene toidule või joogiveele (nt määrduvad käed, lahtised haavad, köhimine, aevastamine jmt).
 - Töötamine olukorras, kus hügieen ei ole tagatud ning nakkustekitajad võivad kergesti kanduda töödeldavatele kaupadele/pindadele.
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 852/2004 lisa I järgi ei kehti tervisenõuded ka neile, kelle töö on seotud järgmiste toimingutega:
„a) esmatoodete vedu, hoidmine ja käsitlemine tootmiskohas, tingimusel et see ei muuda oluliselt nende laadi; b) elusloomade vedu, kui see on vajalik käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks ja c) esmatoodete tootmiskohast ettevõttesse tarnimise veotoimingud taimse päritoluga toodete, kalandustoodete ja ulukite korral, mille laadi ei ole oluliselt muudetud.“

Teie küsimus kas autojuhid, kes veavad pakendatud toidukaupa, kas selline tegevus soodustab nakkushaiguste levikut?

Siin peab arvestama, et autojuhid ei vea alati ainult pakendatud toitu ning puutuvad kokku eri liiki kaupade ja pakenditega, samuti liiguvad juhid erinevate toidukäitlemisettevõtete territooriumidel, laadimiskohtades toimub tihti erinevate kaupade samaaegne liikumine.

- Autojuhid, kes veavad ainult pakendatud toitu ning ei puutu ise kokku lahtise toiduga ega toiduga otse kokkupuutuvate pindadega, ei vaja üldjuhul tervisetõendit. Kui autojuhi töö sisaldab regulaarset kokkupuudet lahtise toidu, toidupindade või -vahenditega või töötab toidukäitlemisruumides, tuleks riskid hinnata ning vajadusel tervisekontroll nakkushaiguste suhtes läbi viia.

Teie küsimused:

- *Kas toiduladu, kes tegeleb üksnes pakendatud toidu komplekteerimisega ja laotöötajad komplekteerivad vaid pakendatud toidukaupa - kas selline tegevus soodustab nakkushaiguste levikut?*
- *Kas ehituskaupluse vms kaupluse kassapidaja, kes puutub kokku üksnes pakendatud ja ümbrises toiduainetega, ei käitle toitu ega toiduga kokkupuutuvaid pindu – kas neilt tuleks nõuda tervisetõendit?*
- *Kas alkoholitööstus, kes käitleb vaid kanget (või ka lahjat alkoholi) kas selline tegevus soodustab nakkushaiguste levikut? Kas säilitusaine (kaaliumsorbaat) tootmisettevõtte töötajatelt tuleks nõuda tervisetõendit?*
- *Kas vilja kokkuost, kuivatamine ja siis edasi müümine soodustab nakkushaiguste levikut?*
- Kui töötaja ei puutu kokku lahtise toidu või toiduga otse kokkupuutuvate pindadega — see tegevus ei eelda tervisekontrolli nakkushaiguste suhtes ega tervisetõendi esitamist. Tervisetõendi nõue kehtib vaid siis, kui tööprotsessis esineb reaalne oht, et töötaja võib toitu, vett või nendega seotud pindasid/nõusid saastada.
- Kui tegevuse iseloom siiski muutub (nt kauba lahtipakkimine, ümberpakendamine, lahtise toiduga töötamine), tuleks iga tegevust ja olukorda hinnata eraldi.
 - Tervisekontrolli vajaduse hindamisel tuleb lähtuda mitte ainult tegevuse juriidilisest klassifikatsioonist, vaid eelkõige mikrobioloogilisest reaalsest riskist ja tööprotsessi iseärasustest. Senikaua, kuni töötajad ei puutu vahetult kokku lahtise, inimestele otse tarbitava toiduainega, ei ole tervisekontrolli ja -tõendi nõue selles sektoris põhjendatud.
 - Kui teravili jõuab tarbijani idandatuna või muud moodi kuumtöötlemata kujul, tuleb nakkusohu riski käsitleda samamoodi nagu teiste lahtiste kõrge riskiga toiduainete puhul.
 - Sellisel juhul võib tervisetõendi nõue olla põhjendatud vastavalt NETS § 13-le.

Teie küsimus: *kas käitlejal võiks riskihinnangu alusel olla õigus otsustada, millistes olukordades tervisetõendit ei nõuta, analoogiliselt sellele, et käitleja saab riskihinnangu alusel määrata tervisekontrolli sageduse töötajatele, kes toitu käitlevad. Näiteks võiks erand olla põhjendatud juhul, kui autojuht tegeleb üksnes hooajalise vilja veoga, veab vaid kanget alkoholi või muud madala riskiga toidukaupa, ei puutu veo ega laadimise käigus kokku teiste inimeste või toidukaupadega või kui ettevõttel on kehtestatud vastuvõttureeglid, mis välistavad juhuslikud kokkupuuted.*

- Jah, seaduse sõnastuse järgi on tervisetõendi nõue kohustuslik nendel tegevusaladel ja ametikohtadel, kus töö iseärasused võivad soodustada nakkushaiguste levikut. Täheleb, et tööandjal on kohustus hinnata töö iseloomu ja sellest tulenevat nakkusohu riski.

Otsuse tegemisel tuleb aluseks võtta eeskätt seda, kas töötaja tööülesannetes esineb oht, et ta satub kokku või võib saastada toiduaineid, mille puhul saastumine võib kaasa tuua nakkusohu tarbijale. Kui hinnang kinnitab, et töötaja (nt autojuht, laotööline jne) ei puutu tööülesannete käigus kokku lahtise toiduga, toiduga kokkupuutuvate pindadega ega tööta keskkonnas, kus selline nakkusohu risk on olemas, võib olla põhjendatud nende ametikohtade puhul tervisetõendi nõudest loobuda. Oluline on, et see otsus peab tuginema objektiivsele riskihinnangule ning olema korralikult dokumenteeritud:

- Riskihinnang peab välja tooma hinnangu toidu saastumise ja sellest tuleneva nakkusohu kohta.
- Otsus, et tervisekontrolli ei nõuta, tuleb siduda selge põhjendusega, viidates tööprotsessi eripärale ja madalale nakkusohule.
- Otsus peab olema dokumenteeritud enesekontrollisüsteemis ning vajadusel esitatav järelevalveasutustele.

Kui töö iseloom (nt lahtise toiduga kokkupuude, pakendite avamine/ümberpakendamine, töö kriitilistes toiduga kokkupuutuvates keskkondades) võib kaasa tuua nakkusohu, tuleb töötajatele rakendada tervisekontrollinõudeid vastavalt NETS §13-le.

Lugupidamisega

Helen Jakoby
peaspetsialist
nakkushaiguste epidemioloogia osakond

Helen Jakoby
54380712 helen.jakoby@terviseamet.ee